

SCIENCE
PROBLEMS.UZ

ISSN 2181-1342

Actual problems of social and humanitarian sciences
Актуальные проблемы социальных и гуманитарных наук

**Ijtimoiy-gumanitar
fanlarning dolzarb
muammolari**

2-son (5-jild)

2025

SCIENCEPROBLEMS.UZ

IJTIMOIIY-GUMANITAR FANLARNING DOLZARB MUAMMOLARI

№ 2 (5) - 2025

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

TOSHKENT-2025

BOSH MUHARRIR:

Isanova Feruza Tulqinovna

TAHRIR HAY'ATI:

07.00.00- TARIX FANLARI:

Yuldashev Anvar Ergashevich – tarix fanlari doktori, siyosiy fanlar nomzodi, professor, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Mavlanov Uktam Maxmasabirovich – tarix fanlari doktori, professor, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Xazratkulov Abror – tarix fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti.

Tursunov Ravshan Normuratovich – tarix fanlari doktori, O'zbekiston Milliy Universiteti;

Xolikulov Axmadjon Boymahammadovich – tarix fanlari doktori, O'zbekiston Milliy Universiteti;

Gabrielyan Sofya Ivanovna – tarix fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston Milliy Universiteti.

Saidov Sarvar Atabullo o'g'li – katta ilmiy xodim, Imom Termiziy xalqaro ilmiy-tadqiqot markazi, ilmiy tadqiqotlar bo'limi.

08.00.00- IQTISODIYOT FANLARI:

Karlibayeva Raya Xojabayevna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Nasirxodjayeva Dilafuz Sabitxanovna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Ostonokulov Azamat Abdukarimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Toshkent moliya instituti;

Arabov Nurali Uralovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Samarqand davlat universiteti;

Xudoyqulov Sadirdin Karimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Azizov Sherzod O'ktamovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston Respublikasi Bojxona instituti;

Xojayev Azizxon Saidaloxonovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent, Farg'ona politexnika instituti

Xolov Aktam Xatamovich – iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Shadiyeva Dildora Xamidovna – iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent v.b, Toshkent moliya instituti;

Shakarov Qulmat Ashirovich – iqtisodiyot fanlari

nomzodi, dotsent, Toshkent axborot texnologiyalari universiteti

09.00.00- FALSAFA FANLARI:

Hakimov Nazar Hakimovich – falsafa fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Yaxshilikov Jo'raboy – falsafa fanlari doktori, professor, Samarqand davlat universiteti;

G'aybullayev Otabek Muhammadiyevich – falsafa fanlari doktori, professor, Samarqand davlat chet tillar instituti;

Saidova Kamola Uskanbayevna – falsafa fanlari doktori, "Tashkent International University of Education" xalqaro universiteti;

Hoshimxonov Mo'min – falsafa fanlari doktori, dotsent, Jizzax pedagogika instituti;

O'roqova Oysuluv Jamoliddinovna – falsafa fanlari doktori, dotsent, Andijon davlat tibbiyot instituti, Ijtimoiy-gumanitar fanlar kafedrasini mudiri;

Nosirxodjayeva Gulnora Abdukaxxarovna – falsafa fanlari nomzodi, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Turdiyev Bexruz Sobirovich – falsafa fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent, Buxoro davlat universiteti.

10.00.00- FILOLOGIYA FANLARI:

Axmedov Oybek Saporbayevich – filologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Ko'chimov Shuxrat Norqizilovich – filologiya fanlari doktori, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Hasanov Shavkat Ahadovich – filologiya fanlari doktori, professor, Samarqand davlat universiteti;

Baxronova Dilrabo Keldiyorovna – filologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Mirsanov G'aybullo Qulmurodovich – filologiya fanlari doktori, professor, Samarqand davlat chet tillar instituti;

Salaxutdinova Musharraf Isamutdinovna – filologiya fanlari nomzodi, dotsent, Samarqand davlat universiteti;

Kuchkarov Raxman Urmanovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent v/b, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Yunusov Mansur Abdullayevich – filologiya fanlari nomzodi, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Saidov Ulugbek Aripovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi.

12.00.00- YURIDIK FANLAR:

Axmedshayeva Mavlyuda Axatovna – yuridik fanlar doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Muxitdinova Firyuza Abdurashidovna – yuridik fanlar doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Esanova Zamira Normurotovna – yuridik fanlar doktori, professor, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan yurist, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Hamroqulov Bahodir Mamasharifovich – yuridik fanlar doktori, professor v.b., Jahon iqtisodiyoti va diplomatiya universiteti;

Zulfiqorov Sherzod Xurramovich – yuridik fanlar doktori, professor, O'zbekiston Respublikasi Jamoat xavfsizligi universiteti;

Xayitov Xushvaqt Saparbayevich – yuridik fanlar doktori, professor, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Asadov Shavkat G'aybullayevich – yuridik fanlar doktori, dotsent, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Ergashev Ikrom Abdurasulovich – yuridik fanlari doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Utemuratov Maxmut Ajimuratovich – yuridik fanlar nomzodi, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Saydullayev Shaxzod Alixanovich – yuridik fanlar nomzodi, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Hakimov Komil Baxtiyarovich – yuridik fanlar doktori, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Yusupov Sardorbek Baxodirovich – yuridik fanlar doktori, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Amirov Zafar Aktamovich – yuridik fanlar doktori (PhD), O'zbekiston Respublikasi Sudyalar oliy kengashi huzuridagi Sudyalar oliy maktabi;

Jo'rayev Sherzod Yuldashevich – yuridik fanlar nomzodi, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Babadjanov Atabek Davronbekovich – yuridik fanlar nomzodi, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Normatov Bekzod Akrom o'g'li — yuridik fanlar bo'yicha falsafa doktori, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Rahmatov Elyor Jumaboyevich — yuridik fanlar nomzodi, Toshkent davlat yuridik universiteti;

13.00.00- PEDAGOGIKA FANLARI:

Xashimova Dildarxon Urinboyevna – pedagogika fanlari doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Ibragimova Gulnora Xavazmatovna – pedagogika fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Zakirova Feruza Maxmudovna – pedagogika fanlari doktori, Toshkent axborot texnologiyalari universiteti huzuridagi pedagogik kadrlarni qayta tayyorlash va ularning malakasini oshirish tarmoq markazi;

Kayumova Nasiba Ashurovna – pedagogika fanlari doktori, professor, Qarshi davlat universiteti;

Taylanova Shoxida Zayniyevna – pedagogika fanlari doktori, dotsent;

Jumaniyozova Muhayyo Tojiyevna – pedagogika fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Ibraximov Sanjar Urunbayevich – pedagogika fanlari doktori, Iqtisodiyot va pedagogika universiteti;

Javliyeva Shaxnoza Baxodirovna – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), Samarqand davlat universiteti;

Bobomurotova Latofat Elmurodovna — pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), Samarqand davlat universiteti.

19.00.00- PSIXOLOGIYA FANLARI:

Karimova Vasila Mamanosirovna – psixologiya fanlari doktori, professor, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti;

Hayitov Oybek Eshboyevich – Jismoniy tarbiya va sport bo'yicha mutaxassislarni qayta tayyorlash va malakasini oshirish instituti, psixologiya fanlari doktori, professor

Umarova Navbahor Shokirovna– psixologiya fanlari doktori, dotsent, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti, Amaliy psixologiyasi kafedrasi mudiri;

Atabayeva Nargis Batirovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti;

Shamshetova Anjim Karamaddinovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent, O‘zbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Qodirov Obid Safarovich – psixologiya fanlari doktori (PhD), Samarkand viloyat IIB Tibbiyot bo‘limi psixologik xizmat boshlig‘i.

22.00.00- SOTSILOGIYA FANLARI:

Latipova Nodira Muxtarjanovna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O‘zbekiston milliy universiteti kafedra mudiri;

Seitov Azamat Po‘latovich – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O‘zbekiston milliy universiteti;

Sodiqova Shohida Marxaboyevna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O‘zbekiston xalqaro islom akademiyasi.

23.00.00- SIYOSIY FANLAR

Nazarov Nasriddin Ataqulovich –siyosiy fanlar doktori, falsafa fanlari doktori, professor, Toshkent arxitektura qurilish instituti;

Bo‘tayeov Usmonjon Xayrullayevich –siyosiy fanlar doktori, dotsent, O‘zbekiston milliy universiteti kafedra mudiri.

OAK Ro‘yxati

Mazkur jurnal Vazirlar Mahkamasi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi Rayosatining 2022-yil 30-noyabrdagi 327/5-son qarori bilan tarix, iqtisodiyot, falsafa, filologiya, yuridik va pedagogika fanlari bo‘yicha ilmiy darajalar yuzasidan dissertatsiyalar asosiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan ilmiy nashrlar ro‘yxatiga kiritilgan.

“Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari” elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat ro‘yxatiga olingan.

Muassis: “SCIENCEPROBLEMS TEAM” mas’uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog‘och ko‘chasi, 70/10-uy. Elektron manzil:

scienceproblems.uz@gmail.com

Bog‘lanish uchun telefon:

(99) 602-09-84 (telegram).

MUNDARIJA

07.00.00 – TARIX FANLARI

<i>Matkarimova Sadoqat Maqsudovna</i> SHARQSHUNOS A.L.KUNNING XIVA XONLIGI ARXIV HUIJATLARINI SAQLASH VA TADQIQ QILISHDAGI XIZMATLARI	13-19
<i>Matyakubov Xamdam Xamidjanovich</i> MARKAZIY OSIYO SIVILIZATSIYALARI VA OROLBO'YI HUDUDIDAGI MADANIYATLAR O'RTASIDAGI O'ZARO TA'SIR VA HAMKORLIK	20-24
<i>Raximov Bektosh, Pirmamatov Ramziddin</i> TURKISTONDA JADIDLARNING TA'LIM-TARBIYA TIZIMINI ISLOH QILISH BORASIDAGI HARAKATLARI TARIXIDAN	25-29
<i>Xurramova Saodat Xabibovna</i> ИЗУЧЕНИЕ ИСТОРИИ ЦЕНТРАЛЬНОЙ АЗИИ РУССКИМИ УЧЕНЫМИ В СЕРЕДИНЕ XIX ВЕКА	30-37
<i>To'uchiyeva Dilnoza Ikrom qizi</i> ZOMIN TUMANINING XX ASRNING 80-YILLARIDAGI IJTIMOYIY, IQTISODIY VA MADANIY HAYOTI	38-44
<i>Elboyeva Shaxnoza</i> AYOLLARNING SIYOSIY FAOLLIGINI OSHIRISHDA AMALGA OSHIRILAYOTGAN CHORA- TADBIRLAR VA BU BORADA O'ZBEKISTON TAJRIBASI	45-50
<i>Kanimkulov Olimjon, Xikmatova O'g'iloy</i> TUZNING QADIMDAN HOZIRGI KUNGACHA BO'LGAN TARIXI HAQIDA	51-54
<i>Tojiev Alisher Sultannazirovich</i> MUSTAQILLIK YILLARIDA XORAZM VILOYATIDA TURIZM SOHASI UCHUN KADRLAR TAYYORLASH MASALASI	55-60
<i>Bekbayev Bekjon</i> XX ASRNING BIRINCHI YARMIDA TOSHKENTDAGI QOZOQLAR TARIXIDAN	61-67
<i>Salayev Umrbek Kadambayevich</i> JANUBIY OQCHADARYO HUDUDIDA KECHGAN ETNIK JARAYONLAR TARIXI SAHIFASIGA DOIR BA'ZI CHIZGILAR	68-71
<i>Ro'ziyeva Mashxura Abdimuminovna</i> LO'LILAR IJTIMOYIY HAYOTINING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI	72-78
<i>Turdiyeva Mohinur Ilhomjon qizi</i> ICHKI SAVDO QO'QON XONLIGI IQTISODIY TARAQQIYOTINING MUHIM OMILLARIDAN BIRI (1701-1876)	79-84

08.00.00 – IQTISODIYOT FANLARI

<i>Kazakov Olim Sabirovich</i> XIZMATLAR SOHASIDA BOSHQARUVNING YETAKCHILIK KONSEPSIYALARIDAN FOYDALANISH	85-89
---	-------

<i>Исламтудинова Дина Файзрахмановна</i> РАЗВИТИЕ ЭКСПОРТА В АГРОПРОМЫШЛЕННОМ КОМПЛЕКСЕ В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН	90-98
<i>Alikulov Mehmonali Salahiddin o'g'li</i> QISHLOQ XO'JALIGIGA INVESTITSİYALARNI KENG JALB QILISHDA QISHLOQ XO'JALIGIGA YO'NALTIRILGANLIK INDEKSINING AHAMIYATI	99-106
<i>Omonov Akrom, Ruziyev Baxtiyor</i> O'ZBEKISTON TIJORAT BANKLARI AKTIVLARIDAN SAMARALI FOYDALANISH YO'LLARI	107-113
<i>Tangirov Abduxolik, Nurmanov Sherzod</i> CHO'L-YAYLOVLARI EKOLOGIK HOLATI VA ULARNING SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LARI	114-121
<i>Aliyarov Olim Abdug'aparovich</i> MULKIY SOLIQA TORTISHDA XORIJIY DAVLATLAR TAJRIBASI	122-132
<i>Komilov Bakhtiyorjon</i> UNLOCKING THE POTENTIAL OF E-COMMERCE LOGISTICS IN CENTRAL ASIA	133-144
<i>Djumanov Saitmurod Alibekovich</i> MAHSULOT TANNARXIGA KIRITILADIGAN XARAJATLAR HISOBINI TAKOMILLASHTIRISH	145-150
<i>Yariyev Sherzod Shukurjanovich</i> DAVLAT SEKTORIDA AUDITNI RAQAMLASHTIRISH MASALALARI	151-155
<i>Matkarimov Feruz Bekturdiyevich</i> MINTAQADA TO'QIMACHILIK SANOATINING SAMARADORLIGINI OSHIRISH	156-160
<i>Xaydarova Durdona, To'xtayeva Moxinur</i> DAVLAT BUDJET DAROMADLARI TUSHUMI VA UNI TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI	161-166
09.00.00 – FALSAFA FANLARI	
<i>Yusubov Jaloliddin Kadamovich</i> ABU NASR FOROBIYNING MA'NAVİY-AXLOQIY IDEALLARI VA ULARNING ZAMONAVIY IJTIMOYIY-GUMANITAR FANLAR RIVOJIDAGI AHAMIYATI	167-175
<i>Nosirxo'jayeva Gulnora Abduqahhorovna</i> FOROBIY ASARLARIDA ADOLAT VA MA'NAVİY YUKSALISH MUAMMOLARI	176-179
<i>Xoliqov Yunus Ortiqovich</i> BAG'RIKENGLIK VA MILLATLARARO MADANIYAT — JAMIYAT TARAQQIYOTINING ASOSI	180-184
<i>Berdaliyeva Sevara</i> ANALYSIS OF VIEWS ON THE ORDERING OF SOCIAL LIFE IN THE WORK OF YUSUF KHOS KHAJIB "KUTADGU BILIG"	185-191
<i>Parpiyev Muhammadjon Tolibovich</i> SHARQ RENNESANSI KELIB CHIQISHINING IJTIMOYIY-FALSAFIY OMILLARI	192-197
<i>Yarashova Mohlaroyim Shuxrat qizi</i> IBN ARABIY "VAHDATUL VUJUD" TA'LIMOTINING FALSAFIY ASOSLARI VA AHAMIYATI	198-202

<i>Ulug'murodov Elyor Saydullovich</i> ISLOM GNOSEOLOGIYASIDA RATSIONALIZM MUAMMOSI	203-206
<i>Rasulov Azizxon Mukhammadqodirovich</i> AXBOROT MAKONIDAGI TRANSFORMATSIYALASHUVNING DIALEKTIK MAZMUNI	207-213
<i>Xasanov Boburjon Yakimovich</i> EKSTREMISTIK FAOLIYATNING KELIB CHIQISH TARIXI VA TUSHUNCHALARI	214-219
<i>Shokirov Mubin Rustamovich</i> MILLIY O'ZLIKKA SADOQAT – UMRBOQIY QADRIYAT	220-225
<i>Ismoilov Maxammadixon</i> HOZIRGI ZAMON EKOLOGIK MANZARASIDA DESTRUKTIV VA KONSTRUKTIV MUNOSABATLAR DIALEKTIKASI	226-230
<i>Shokirov Murod Rustamovich</i> YANGI O'ZBEKISTONDA QADRIYATLARNING QAYTA TIKLANISHI	231-234
<i>Hamroyev Saidjon Sanoyevich</i> YANGI O'ZBEKISTON STRATEGIYASIDA IJTIMOY ADOLATNING BARQAROR TARAQQIYOTNI TA'MINLASH ASOSI SIFATIDAGI O'RNI	235-239
<i>Sharopov O'lmasbek Shuhrat o'g'li</i> ZAMONAVIY OILADA BOLA TARBIYASINING ASOSIY OMILLARI (TARBIYA JARAYONIDA OTA-ONANING ROLI)	240-243
<i>Ulug'ov Jasur Nasirdinovich</i> INSON KAMOLOTI: ISLOMIY QADRIYATLAR VA ULARNING IJTIMOIY HAYOTGA TA'SIRI	244-249
<i>Qodiraliyev Abror Tojimurot o'g'li</i> BOSHQARUVCHILIK FAOLIYATI SHARQ MUTAFAKKIRLARI QARASHLARI MISOLIDA	250-253
<i>Ibragimov Kudrat</i> XALQARO MUNOSABATLAR TIZIMIDA MARKAZIY OSIYONING YANGI MUSTAQIL DAVLATLARI	254-260
<i>Oripov Axmadjon Muxammadjonovich</i> VATANPARVARLIK TUSHUNCHASI SHAKLLARINING IJTIMOY-FALSAFIY TALQINI	261-267
<i>Ibragimova Zulayxo Karimbayevna</i> RAHBAR AXLOQIY-ESTETIK KAMOLOTINING SHAKLLANISH JARAYONLARI VA ASOSIY KOMPONENTLARI	268-274
<i>Abdullayev A'zam Abdiyevich</i> YOSHLARDA IJTIMOY-IQTISODIY FAOLLIGI DIALEKTIKASI VA UNING AYRIM XUSUSIYATLARI	275-281
<i>Ochilov Azimjon Tuxtamishovich</i> IJTIMOIY QADRIYATLARNING DEFORMATSIYASI VA KORRUPSIYANING TARQALISHI	282-285

10.00.00 – FILOLOGIYA FANLARI

<i>Raxmanova Sarvinoz Alisherovna</i> SABR VA CHIDAMGA OID FRAZEOLOGIK BIRLIKLARNING SEMANTIK TAHLILI (INGLIZ VA O'ZBEK TILLARI MISOLIDA)	286-289
<i>Kaxarova Iroda Sidikovna</i> MODAL SO'ZLARDA SHARTLILIK VA TIPOLOGIK OMIL: SEMANTIK TURLANISH	290-296
<i>Babadjanova Nazokat Davronbekovna</i> "YUSUF VA ZULAYHO" DOSTONINING XALQ VARIANTLARI TAHLILI	297-302
<i>Sayidova Shakhriyoda Nasrulloevna</i> RELIGIOUS VIEWS OF THE CHARACTER OF AMIR TEMUR IN MUHAMMAD ALI'S WORK "ULUG' SALTANAT"	303-308
<i>Hatamova Kamola Toshmurod qizi</i> TIJORAT HUYJATLARI TILIDA TERMINOLOGIK LEKSIKA	309-316
<i>Ibodullayeva Dinora Bahramjanovna</i> TERMINOLOGIYANING O'ZBEK VA XORIJIY TILSHUNOSLAR TOMONIDAN O'RGANILISHI	317-321
<i>Otajonova Dildor Baxtiyarovna</i> SUD JARAYONIDA OLIB BORILADIGAN NUTQ FAOLIYATI MAHSULOTLARINING SUD-TIBBIY VA LINGVISTIK EKSPERTIZA TEKSHIRUVI	322-326
<i>Khasanov Mahmud Abdurakhmanovich</i> PHONOLOGICAL AND MORPHOLOGICAL INTERACTIONS AMONG THE LANGUAGES	327-331
<i>Xoshimova Oydina Shuxrat qizi</i> OLAMNING LISONIY MANZARASIDA NOMINATSIYANING O'RNI VA RANGLAR IFODASI	332-338
<i>Babayeva Iroda</i> THE CHARACTERISTICS OF NEWSPAPER HEADLINES IN TERMS OF THEIR STRUCTURE AND MEANING	339-342
<i>Fozilov Odil Yuldashevich</i> USE OF LOGICAL AND FIGURATIVE PERIPHRASES IN MODERN UZBEK LANGUAGE.....	343-346
<i>Raxmonova Dildora Mirzakarimovna</i> JADID DRAMALARIDA ISLOM MADANIYATI VA MILLAT TANAZZULI MASALALARI TALQINI (ABDULLA QODIRIYNING "BAXTSIZ KUYOV" DRAMASI MISOLIDA)	347-351
<i>Mamataliyeva Navbahor Xujamberdiyevna</i> TEZ AYTISHLARNING SINTAKTIK TUZILISH JIHATDAN TAHLILI	352-357
<i>Xamidova Sayyora Nurmatovna</i> KATEGORIYA SIFATIDA SHAKLLANGAN MODALLIK TURLARINING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI	358-363
<i>Mengboyev Azizbek Alijon o'g'li</i> INGLIZ VA O'ZBEK TILLARIDAGI MILLIY BAYRAM NOMLARINING CHOG'ISHTIRMA TADQIQI	364-368
<i>Hayitova Shohida Erkin qizi</i> INGLIZ VA O'ZBEK TILLARIDAGI OTA KONSEPTINING CHOG'ISHTIRMA TAHLILI	369-373

<i>Xolboyeva Iroda Shuxrat qizi</i> SOMATIK KOMPONENTLI PROVERBIAL FRAZEOLOGIZMLARDA EKVIVALENTLIK MASALASI	374-378
<i>Saparniyazov Omirbek Nukusbayevich</i> MARK TVEN VA MUQIMIY ASARLARINI QIYOSIY O'RGANISH: ADABIY UMUMIYLIK VA USLUBIY O'ZIGA XOSLIGI	379-385
12.00.00 – YURIDIK FANLAR	
<i>Muxitdinova Firюза</i> КЛЮЧЕВЫЕ ПРИОРИТЕТЫ ЭКОЛОГИЧЕСКОЙ ПОЛИТИКИ НОВОГО УЗБЕКИСТАНА	386-393
<i>Uzakova Go'zal Sharipovna</i> HUDUDLARNI ZONALASHTIRISHNING HUQUQIY MASALALARI	394-403
<i>Tulaganova Gulchexra, Nurilloev Shavkat</i> INSON QADRINI YUKSALTIRISH VA ERKIN FUQAROLIK JAMIYATINI YANADA RIVOJLANTIRISH	404-414
<i>Yakubova Iroda Bahramovna</i> MUALLIFLIK SHARTNOMASINING MAZMUNI, TUZILISHI VA UNING ASOSIY SHARTLARI	415-419
<i>Obidov Tolibjon Avezxanovich</i> JINOIY SUD ISHLARINI YURITISH SOHASIDAGI O'ZARO HAMKORLIK MASALALARI	420-425
<i>Tuxtashev Sherzod Azimovich</i> JINOYAT ISHINI TO'XTATIB TURISHNING JABRLANUVCHI VA AYBLANUVCHI UCHUN HUQUQIY OQIBATLARI	426-430
<i>Maxamatov Maxmud Maxamataminovich</i> INSON HUQUQLARINI XALQARO ORGANLARDA HIMOYA QILISH MASALALARI	431-436
<i>Rahmatov Elyor Jumaboyevich</i> BOJXONA MA'MURIYATCHILIGINI ISLOH QILISHDA BOJXONA ORGANLARINING DAVLAT IQTISODIY VA HUQUQIY XAVFSIZLIGINI TA'MINLASHDA ISHTIROKI	437-441
<i>Jumaniyozova Dilfuza Kamolovna</i> IJTIMOIY XAVF GURUHIGA KIRUVCHI YOSHLAR MUAMMOLARI YECHIMI: XORIJ TAJRIBASI	442-447
<i>Shermatov Nuriddin</i> RAQAMLI ERADA SUN'IY INTELLEKT (AI) VA ADDITIV (3D PRINTING) TEKNOLOGIYALARI INTELLEKTUAL MULK HUQUQINING OBYEKTI SIFATIDA	448-455
<i>Juraeva Asal</i> EXECUTION OF INTERNATIONAL COMMERCIAL ARBITRAL AWARDS	456-461
<i>Sobirov Sauidbek Maxmudovich</i> ДОКТРИНАЛЬНО-ПРАВОВЫЕ И ПРИКЛАДНЫЕ ВОПРОСЫ СУДЕБНОГО ПРИМЕНЕНИЯ И ТОЛКОВАНИЯ ОТДЕЛЬНЫХ НОРМ ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВА О НЕПЛАТЕЖЕСПОСОБНОСТИ	462-467
<i>Nurbayev Muzaffar Erkinovich</i> DAVLAT MOLIYAVIY NAZORATI INSTITUTINING NAZARIY-HUQUQIY DOKTRINASINI TAKOMILLASHTIRISH	468-478

<i>Qudratillayev Jaxongir Zokirjon o'g'li</i> INTERNETDAN FOYDALANISH HUQUQINING KONSTITUTSIYAVIY HUQUQIY ASOSLARI: INTERNET TUSHUNCHASI	479-485
<i>Xabibullayev Azizillo Lutfullo o'g'li</i> SUN'YI INTELLEKT VA INTELLEKTUAL MULK HUQUQI O'RTASIDAGI MUNOSABATLAR VA HUQUQIY MUAMMOLAR	486-491
<i>To'xtayev O'ktamjon Zarifjon o'g'li</i> MURAKKAB ASHYOLARNING O'ZIGA XOS BELGILARI, ULARNING HUQUQIY VA FALSAFIY MOHIYATI	492-500
<i>Yusupov O'ktambov</i> KORRUPSIYAVIY BITIM HAQIQIY EMASLIGINING FUQAROLIK-HUQUQIY OQIBATLARI	501-509
<i>Murodxonov Muhammadnur</i> XALQARO HUQUQNING TADRIJIY RIVOJLANISHIDA FUNDAMENTAL ASARLARNING O'RNI	510-518
<i>Ёкубов Шухратжон, Эргашева Муниса</i> МОДЕРНИЗАЦИЯ СИСТЕМЫ МЕДИЦИНСКОГО ПРАВА В УЗБЕКИСТАНЕ: БАЛАНС МЕЖДУ МЕЖДУНАРОДНЫМИ СТАНДАРТАМИ И НАЦИОНАЛЬНЫМИ ОСОБЕННОСТЯМИ ЗДРАВООХРАНЕНИЯ	519-523
<i>Qudratillayev Hazratali Zokirjon o'g'li</i> JINOIY FAOLIYATDAN OLINGAN DAROMADLARNI LEGALLASHTIRISHNI TERGOV QILISH SOHASIDA XORIJIY DAVLATLAR VAKOLATLI ORGANLARI BILAN HAMKORLIK MASALALARI	524-530
<i>Umarov Abbosjon Asliddin o'g'li</i> SUG'URTA INSTITUTINING NAZARIY-HUQUQIY TAVSIFI	531-536
<i>Хайдарова Хилола Анваровна</i> ПРАВО НА ИНКЛЮЗИВНОЕ ОБРАЗОВАНИЕ КАК СУБЪЕКТИВНОЕ ПРАВО ЛИЦ С ИНВАЛИДНОСТЬЮ	537-542
13.00.00 – PEDAGOGIKA FANLARI	
<i>Ibraximov Sanjar Urunbayevich</i> AKMEOLOGIK YONDASHUV ASOSIDA SPORTCHILARNING INDIVIDUAL XUSUSIYATLARI BILAN ZIDDIYATLI VAZIYATLARDAGI XULQ-ATVOR STRATEGIYALARI O'RTASIDAGI O'ZARO BOG'LIQLIGI	543-547
<i>Karimov Akramjon Zaynobidinovich</i> RAQAMLI TRANSFORMATSIYALAR SHAROITIDA YOSHLARNING AXBOROT XAVFSIZLIGI MADANIYATI VA MEDIAIMMUNITETINI TA'LIM JARAYONLARI ORQALI SHAKLLANTIRISH MASALALARI	548-554
<i>Abdullayev Yashnarjon Mahkamovich</i> 7-9 YOSHLI O'QUVCHILARNING HARAKAT SIFATLARINI HARAKATLI O'YINLAR VOSITALARI ORQALI RIVOJLANTIRISH	555-561
<i>Karimov Qayum Mamashayevich</i> KOMPYUTERLI MATEMATIKA TIZIMLARINI O'QITISHDA TARMOQ TEKNOLOGIYASIDAN FOYDALANISH	562-569

<i>Xojimirzayeva Shaxnoza Shokir qizi</i> MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTI INNOVATSION FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISH JARAYONI	570-576
<i>Qodirov Azamat Muxriddinovich</i> IXTISOSLASHTIRILGAN MAKTABLAR YUQORI SINFLAR O'QUVCHILARINING INGLIZ TILI KOMMUNIKATIV KOMPETENSIYASINI RIVOJLANTIRISHDA MATN O'QISH MALAKASI VA KOMMUNIKATIV YO'NALGAN O'QISH MASHQLARINING AHAMIYATI XUSUSIDA	577-582
<i>Тлеумуратова Абадан Бекбановна</i> ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ ПОДХОДЫ К РАЗВИТИЮ МЕЖКУЛЬТУРНОЙ КОММУНИКАТИВНОЙ КОМПЕТЕНЦИИ СТУДЕНТОВ	583-585
<i>Turdimuratov Dilmurad Yuldashevich</i> TALABALAR TA'LIMINING SAMARADORLIGINI OSHIRISH VA JISMONIY SIFATLARINI RIVOJLANTIRISHDA INNOVATSION YONDASHUVLAR	586-592
<i>Mamaziyayev Oblaberdi</i> OLIY TA'LIMNING NEMIS TILI DARSLARIDA GRAMMATIK TARJIMA METODIDAN FOYDALANISH AFZALLIKLARI	593-598
<i>Isoqov Murod Madaminjonovich</i> YOSHLAR JAMOAT TASHKILOTLARIDA IJTIMOY KAPITALNI SHAKLLANTIRISHNING ILG'OR XORIJIY MODELLARI	599-605
<i>Nasriddinova Hulkar Komiljonovna</i> BOSHLANG'ICH SINFLARDA MATEMATIKANI O'QITISHNING HOZIRGI HOLATI	606-610
<i>Allayeva Hafiza Rustam qizi</i> BOSHLANG'ICH SINFLARDA O'QITISHNING ZAMONAVIY TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISH USULLARI	611-614
<i>Raxmonberdiyeva Oygul Rayimjonovna</i> AKADEMIK QALAMTASVIR MASHG'ULOTLARIDA TALABALARGA INSON PORTRETINI ISHLASH METODIKASI	615-621
<i>Xo'jaqulov Ro'zibek Ilhomjon o'g'li</i> BO'LAJAK TASVIRIY SAN'AT O'QITUVCHILARIDA KASBIY KOMPETENSIYANI RIVOJLANTIRISHDA RANGTASVIR FANINING AHAMIYATI	622-625
<i>Elova Sitara Axmatkulovna</i> QISQA MASOFALARGA YUGURUVCHILARNI TEXNIK TAYYORGARLIGINI SHAKLLANISH DARAJASI	626-629

Received: 25 January 2025
Accepted: 1 February 2025
Published: 10 February 2025

Article / Original Paper

LEGAL ISSUES OF ZONING OF TERRITORIES

Uzakova Guzal Sharipovna,
Tashkent State University of Law,
Professor of the Environmental Law Department
Doctor of Law
E-mail: g.uzakova@tsul.uz

Abstract. The article analyzes the organizational and legal issues of zoning of settlements in the Republic of Uzbekistan on the basis of current urban planning and land legislation. Also, the ecological and legal requirements for the zoning of settlements are analyzed comparatively on the basis of the legislation of developed foreign countries. In this article, the author scientifically and theoretically analyzes the process of zoning based on the types of settlements and the specifics of the regions, based on this analysis, expressed his independent approach, as well as developed proposals to improve existing legislation.

Keywords: zoning, settlements, environment, environmental requirements, green areas, anthropogenically modified territories.

HUDUDLARNI ZONALASHTIRISHNING HUQUQIY MASALALARI

Uzakova Go'zal Sharipovna,
Toshkent davlat yuridik universiteti
Ekologiya huquqi kafedrasini professori,
yuridik fanlari doktori

Annotatsiya. Maqolada O'zbekiston Respublikasida aholi punktlarini zonalashtirishning tashkiliy-huquqiy masalalari amaldagi Shaharsozlik va Yer qonunchiligi asosida tahlil qilingan. Shuningdek, aholi punktlarini zonalashtirishning ekologik-huquqiy talablari rivojlangan xorijiy davlatlar qonunchiligi asosida qiyosiy-huquqiy jihatdan tahlil qilingan. Muallif mazkur maqolada zonalashtirish jarayonini aholi punktlarining turlari va hududlarning o'ziga xos xususiyatlaridan kelib chiqqan holda ilmiy-nazariy jihatdan tahlil qilgan, ushbu tahlil asosida o'zining mustaqil yondashuvini bayon qilgan, shuningdek keltirilgan xulosalar asosida amaldagi qonunchilikni takomillashtirish yuzasidan takliflar ishlab chiqqan.

Kalit so'zlar: zonalashtirish, aholi punkti, atrof muhit, ekologik talablar, yashil hududlar, antropogen o'zgargan hududlar.

DOI: <https://doi.org/10.47390/SPR1342V5I2Y2025N64>

Bugungi kunda mamlakatimizda fuqarolarning qulay atrof tabiiy muhitga ega bo'lish huquqi ko'p jihatdan ular yashaydigan hududlardagi ekologik talablarga rioya etilish darajasiga bog'liq. Shu ma'noda O'zbekiston Respublikasining amaldagi qonunchiligi aholi punktlarini ulardan foydalanish shakli, maqsadiga ko'ra zonalashtirishni nazarda tutadi. Aholi punktlarini zonalashtirish masalalari yer uchastkalaridan samarali, to'g'ri foydalanishni tashkil etishda muhim omil bo'lib xizmat qiladi va pirovardida fuqarolarning turmush farovonligi o'sishiga xizmat qiladi. Aholi punktlari hududlarini zonalashtirish jarayonida ekologik talablarga rioya etilishi ayniqsa muhimdir.

Ta'kidlash joizki, yuridik adabiyotlarda "hududlarni ekologik zonalashtirish" tushunchasiga yagona yondashuv ishlab chiqilmagan. Xususan, ayrim mualliflar ekologik zonalashtirishni ulardan oqilona foydalanish va zarur darajada himoya qilishni ta'minlash maqsadida hududlar, suv zonolari, havo bo'shlig'i, tabiiy obyektlar va manbalarning chegaralarini aniq va yaqqol belgilash uchun qonunda nazarda tutilgan chora-tadbirlar tizimi sifatida belgilaydilar [1].

O.I. Krassovning fikriga ko'ra, ekologik zonalashtirish yer huquqini cheklash usullaridan birini ifodalaydi [2]. Shu munosabat bilan N.N. Melnikov ham ma'lum bir zonaning tarkibidagi yer uchastkalarining egalariga, yer uchastkalari ushbu zonalaridan tashqarida joylashgan shaxslardan farqli o'laroq, yer bo'yicha turli huquq va majburiyatlar beriladi [3], deb ta'kidlaydi.

L.N. Choltyanning yozishicha esa, zonalashtirishning mohiyati, qoida tariqasida, yer maydonining qo'shni hududlariga qaraganda, zona hududida faoliyatga nisbatan qattiqroq cheklovlar o'rnatishdir [4]. Ekologik zonalashtirish natijasida ma'lum bir hududda texnogen yoki tabiiy omillar, shu jumladan landshaft elementlari, suv obyektlari va atmosferaning yer sirti qatlamlari ta'siri ostida atrof-muhit obyekti va subyektlarining buzilishi yoki yomonlashishi holatlari qayd etilishi ta'minlanadi [5]. Bizning fikrimizcha, ekologik zonalashtirish davlat tomonidan tabiiy muhitning barcha tarkibiy qismlarini himoya qilish va muhofaza qilishni, shuningdek, fuqarolarning ekologik xavfsiz yashashga bo'lgan huquqlarini amalga oshirishni, ularning sog'lig'i va farovonligiga zarar yetkazishga yo'l qo'ymaslikni ta'minlashga qaratilgan ma'muriy, iqtisodiy, huquqiy va ekologik xususiyatdagi belgilangan chora-tadbirlar majmuiga asoslangan.

Shu nuqtai nazardan ekologik zonalashtirish tabiiy ekologik tizimlarni tashkil etadigan obyektlarning huquqiy rejimini aniqlashga har tomonlama yondashuvni amalga oshirishga yordam beradi va ekotizimning barcha tarkibiy qismlarini himoya qilish va muhofaza qilish uchun turli xil vositalar va usullardan foydalanishni o'z ichiga oladi.

Bu borada yuridik adabiyotlarda ta'kidlab o'tilganidek, zonalashtirish, yagona qonuniy rejimga ega bo'lgan ishtirokchilar uchun turli xil huquqiy rejimlarni o'rnatish uchun ishlatiladi [6]. Shuni qo'shimcha qilish kerakki, huquqiy rejimlardagi bu farq nomuayyan shaxslar doirasiga taalluqli bo'lib, takroran foydalanish uchun mo'ljallangan xo'jalik va boshqa faoliyatni taqiqlash yoki cheklashlarni belgilashda namoyon bo'ladi.

Ekologik zonalashtirish bilan bog'liq taqiqlar har qanday obyektlarni, masalan, yoqilg'i quyish shoxobchalari, yonilg'i-moylash materiallari omborlari, xizmat ko'rsatish stansiyalari, ixtisoslashgan pestitsid va agrokimyoviy omborlar, suvni muhofaza qilish zonolari, kapital qurilish loyihalarini o'rmon fondi yerlarida joylashtirish bilan bog'liq bo'lishi mumkin.

Taqiqlar muayyan harakatlarni amalga oshirish bo'yicha o'rnatiladi, masalan, suv obyektlarining suvni muhofaza qilish zonolari, sohil bo'yi mintaqalari va sanitariya muhofazasi zonolari, yer osti suvi chiqargichi sanitariya muhofazasi zonolari ("Suv va suvdan foydalanish to'g'risida"gi Qonunning 17-, 35-, 49-, 100-moddalari, Vazirlar Mahkamasining "O'zbekiston Respublikasi hududidagi suv obyektlarining suvni muhofaza qilish va sanitariya-muhofaza zonalarini belgilash tartibi to'g'risidagi nizomni tasdiqlash haqida" 2019-yil 11-dekabrda 981-son qarori), muhofaza etiladigan tabiiy hududlari va ularning qo'riqlanma zonolari, kurort tabiiy hududlari va rekreatsiya zonolari, baliq xo'jaligi zonolari ("Muhofaza etiladigan tabiiy hududlar to'g'risida"gi Qonunning 10-, 17-moddalari).

Ekologik zonalarda yer huquqiga cheklovlar oʻrnatilishiga kelsak, ular tabiiy omillardan kelib chiqadi va boshqa tabiiy obyektlar bilan uzviy bogʻliq boʻlgan tabiiy obyekt sifatidagi uning ahamiyati yer uchastkasining huquqiy rejimini belgilashda eʼtiborga olinishi zarur [7].

A.A. Borisovning fikriga koʻra, ekologik zonalashtirish obyekti sifatida – muhofaza qilinadigan tabiiy hududlar, shu jumladan milliy va tabiat bogʻlari koʻzda tutiladi [8]. Taʼkidlash lozimki, ushbu yondashuv bahsli boʻlib, aniqlashtirishni talab qiladi. Zero, tabiiy obyektlar va majmualarni zonalashtirish bilan bir qatorda, qonunchilik hujjatlarida boshqa hududlar, masalan, radioaktiv va kimyoviy ifloslanishlar, tabiiy ofatlar va texnogen falokatlarga duchor boʻlgan hududlarda ekologik zonalalar tashkil etish imkoniyati ham koʻzda tutilgan.

Yuqoridagilarga asosan ekologik zonalashtirishning ikkita turini koʻrsatish mumkin: 1) tabiiy obyektlar va majmualarni muhofaza qilishni taʼminlaydigan zonalalar; 2) ekologik jihatdan noxush hududlarning xavfsizligini taʼminlaydigan zonalalar.

Bunda birinchi guruhga suvni muhofaza qilish zonalari va qirgʻoqlarni himoya qilish zonalari, suv obyektlarining sanitariya muhofazasi zonalari, baliqlarni muhofaza qilish va baliqchilikni muhofaza qilish zonalari va boshqalarni kiritish mumkin. Ushbu zonalalar turli toifadagi yerlarda oʻrnatilishi mumkin. Ikkinchi guruhga ekologik ofatlar, favqulodda ekologik vaziyatlar, shuningdek suv toshqini va suv bosishi boʻlgan hududlar kiradi.

Ekologik zonalashtirishning turlaridan biri tabiat bogʻlarini funksional zonalashtirish boʻlib, bu ularning chegaralari doirasida funksional zonalarni (qoʻriqxonaga aylantirilgan zonalalar, rekreatsiya, xoʻjalik maqsadida va boshqa tarzda foydalanish zonalari) belgilash orqali maxsus muhofaza qilishning tabaqalashtirilgan rejimini tashkil etishni va bunday zonalarning maqsadini aniqlashni anglatadi (“Muhofaza etiladigan tabiiy hududlar toʻgʻrisida”gi Qonunning 24, 25-moddalari).

Tadqiqotchilar ekologik zonalashtirishni amalga oshirishda koʻpincha tabiiy hududni muhofaza qilish bilan bogʻliq boʻlmagan zonalalar aniqlanishi holatlari roʻy berishiga asosli ravishda eʼtibor qaratmoqdalar [9].

Bunga rekreatsion faoliyatni amalga oshirishni taʼminlash, jismoniy tarbiya va sportni rivojlantirish, shuningdek, turizm sohasi obyektlarini, muzeylar va axborot markazlarini joylashtirish uchun koʻzda tutilgan yoki chegaralari doirasida tabiat bogʻ hududida yashovchi fuqarolarning hayot faoliyatini va tabiat bogʻini boshqaradigan davlat muassasasining ishlashini taʼminlashga qaratilgan faoliyat koʻrsatishga ruxsat beriladigan xoʻjalik maqsadlariga moʻljallangan zona rekreatsion zonaga misol boʻlishi mumkin.

Shu bilan birga, “Muhofaza etiladigan tabiiy hududlar toʻgʻrisida”gi Qonunning 24-moddasida tabiat bogʻlari tashkil etilayotganda ularning hududi zonalarga boʻlinishi, tabiat bogʻlarining hududida qoʻriqxonaga aylantirilgan zonalalar, rekreatsiya, xoʻjalik maqsadida va boshqa tarzda foydalanish zonalari ajratib qoʻyilishi belgilangan. Shuningdek, unga koʻra, aholini sogʻlomlashtirish uchun sharoit boʻlgan taqdirda tabiat bogʻlarida kurort tabiiy hududlar uchun nazarda tutilgan rejimli kurort zonalalar ajratib qoʻyiladi. Tabiat bogʻlari zonalarining oʻlchamlari va chegaralarini oʻzgartirish, ular qaysi davlat organlarining tasarrufida boʻlsa, shu organlar tomonidan, davlat ekologiya ekspertizasi xulosasini inobatga olgan holda amalga oshiriladi.

Bundan tashqari, adabiyotlarda aholi punktlari yerlarida ekologik zonalarni oʻrnatish, bunday yerlarni ekologik zonalashtirish prinsiplari va usullarini belgilash boʻyicha takliflar

bildirilmoqda [10]. Bir qator xorijiy mamlakatlarda ekologik zonalarni aniqlash bo'yicha ijobiy tajriba shakllangan.

Xususan, Germaniyada ba'zi shaharlarining markaziy hududlarida atrof-muhitga ifloslantiruvchi moddalarning chiqarilishini cheklash talablariga javob bermaydigan mashinalar kirishi uchun yopiq bo'lgan ekologik zonalar – shahar hududlari mavjud [11]. Bunday tajribani O'zbekiston qonunchiligida qo'llash maqsadga muvofiq bo'lib, aholi punktlari yerlari hududlarida bunday ekologik zonalarni tashkil etish to'g'risidagi qoidalarni yer va shaharsozlik qonunchiligida normalariga kiritish maqsadga muvofiq.

Bu borada Ye.A. Saveleva ta'kidlaganidek, ekologik zonalashtirish instituti tabiiy muvozanatni tiklaydigan yagona o'zaro bog'liq tizim sifatida tabiiy muhitning barcha tarkibiy qismlarini himoya qilish va xavfsizligini ta'minlashning huquqiy mexanizmini kasb etadi [12].

Hududlarni zonalashtirish kompleks huquqiy institut, yerlarning huquqiy rejimini aniqlash usuli (huquqiy vositalar majmui) hamda huquqiy taomil sifatida ko'rib chiqilishi mumkin. Huquqiy vositalar majmui sifatida hududlarni zonalashtirish bu yerdan (qishloq va o'rmon xo'jaligida ishlab chiqarish vositalari hamda iqtisodiy va boshqa faoliyatni amalga oshirish uchun asos), ko'chmas mulkdan (er uchastkalari va boshqa ko'chmas mulk, shu jumladan qurilish obyektlari) bir vaqtning o'zida yerni tabiiy obyekt sifatida (tabiatning eng muhim tarkibiy qismi) muhofaza qilgan holda tabiiy resurs sifatida foydalanishga oid munosabatlarni tartibga solish vositasidir.

Erlarning huquqiy rejimini aniqlash usuli sifatida hududlarni zonalashtirishni baholash mezonlari quyidagilardan iborat: hududni zonalarga bo'lish; qo'shimcha ruxsatnomalar va tasdiqlash tartibisiz yer egalarning (er uchastkalarining mulkdorlari, yerdan foydalanuvchilar, yer egalari va yer uchastkalari ijarachilari) tanlash imkoniyatini mustahkamlash ruxsat etilgan foydalanish turlarini belgilash.

Hududlarni zonalashtirish qonun hujjatlariga asoslangan huquqiy taomil sifatida, zonalarning alohida hududlarida yer uchastkalari va boshqa ko'chmas mulk obyektlaridan ruxsat etilgan foydalanish turlarini belgilashni nazarda tutadi, ularning yakuniy hujjatlashtirilgan natijasi yer uchastkalari va boshqa ko'chmas mulk obyektlarining huquqiy rejimi uchun asosni mustahkamlaydigan normativ-huquqiy hujjatdir.

Zonalashtirish hududni rivojlantirishning shaharsozlik jihatidan rejalashtirilishida shaharsozlikning foydalanish turlarini hamda bu turlardan foydalanishdagi cheklashlarni belgilab olgan holda uning funksional maqsadga ko'ra bo'linishi hisoblanadi.

2002-yil 4-aprelda qabul qilingan O'zbekiston Respublikasi Shaharsozlik kodeksiga muvofiq, hududlarning zonalashtirilishi yashash va faoliyat ko'rsatish uchun qulay muhitni ta'minlashga, hududlarni tabiiy va texnogen xususiyatdagi favqulodda vaziyatlar ta'siridan muhofaza qilishga, aholi va ishlab chiqarish haddan tashqari zich joylashishi, atrof-muhit ifloslanishining oldini olishga, muhofaza etiladigan tabiiy hududlarni, shuningdek madaniy meros obyektlarini, qishloq xo'jalik yerlari va o'rmonzorlarni muhofaza qilishga va ulardan foydalanishga qaratilgandir (41-modda).

Hududlarning zonalashtirilishi hamda hududiy zonalarning shaharsozlik reglamentlari to'g'risidagi ma'lumotlar davlat shaharsozlik kadastrida qamrab olinadi hamda shaharsozlik jihatidan rejalashtirishning biriktirma tarhlarida, O'zbekiston Respublikasi, Qoraqalpog'iston Respublikasi va viloyatlar hududini rejalashtirish tarhlarida, tumanni (tumanlar guruhlarini)

rejalashtirish loyihalarida, aholi punktining bosh rejasida hamda batafsil rejalashtirish loyihalarida belgilanadi (Shaharsozlik kodeksining 28-, 30-, 31-, 33-, 34- va 37-moddalarini).

Hududlarni zonalashtirishda vakolatli organlar normativ-huquqiy hujjatlarda belgilangan tartibda zonalashtirish uchun ma'lum hududni qismlarga bo'lib ajratadilar [13]. Zonalashtirish ma'lum bir hududni qamrab olgan holda uni alohida qismlarga – har xil turdagi zonalarga ajratishni nazarda tutadi. Natijada, hudud turli xil zonalar to'plamini ifodalaydi. Shubhasiz, zonalashtirishning huquqiy ahamiyati aslida ma'lum zonalarini barpo etishda emas (bu maqsadga erishish uchun vositadir), balki zonalar chegaralarida vujudga keladigan munosabatlarni muayyan huquq normalari doirasida bo'lishini ta'minlash hamdir [14].

O.V.Shatrovaning fikricha, shaharlarni zonalashtirish asosan yer uchastkalarini xususiyashtirish obyekti sifatida individualashtirishni, shuningdek, o'zlashtirilmagan qurilish qilinmagan yer uchastkalarini qanday xususiyashtirishni belgilaydi. Aholi punktida shaharsozlik zonalashtirish mavjud bo'lmaganda, qurilish qilinmagan yer uchastkalarini xususiyashtirish usulini tanlashda hal qiluvchi omil bu undan ruxsat etilgan foydalanishdir [15].

N.L.Lisina hududiy zonalashtirishning huquqiy tabiatiga to'xtalib, uni amalga oshirish natijasida yer uchastkalaridan va ularning boshqa ko'chmas mulklaridan foydalanishning ruxsat berilgan turlari aniqlanadi va bir tomondan, u aholi punktlari yerlaridan foydalanishda shaharsozlik rejalashtirilishi elementi bo'lsa, ikkinchi tomondan, yer uchastkalaridan aholi punktlari yerlarining tarkibida foydalanishni huquqiy tartibga solish usuli bo'lib xizmat qiladi, deb yozadi. Muallifning fikricha, hududiy zonalashtirish – bu aholi punktining hududini zonalarga bo'lish va ularning huquqiy rejimini shaharsozlik hujjatlari va qurilish qoidalarida belgilash, shaharsozlik sohasidagi tegishli organlarning yer uchastkalaridan foydalanishni, ularda bino va inshootlarni yagona kompleks sifatida tashkil etish va ulardan foydalanishni kelishilgan huquqiy tartibga solishga qaratilgan faoliyati [16].

Zonalashtirish muayyan zonalar hududlaridan shaharsozlik faoliyatini amalga oshirish uchun foydalanishda cheklashlar belgilanishini nazarda tutadi. Xususan, Shaharsozlik kodeksining 41-moddasida 9 ta zonalarining hududlaridan foydalanishda cheklashlar nazarda tutilgan: madaniy meros obyektlarining muhofaza zonalarini, qo'riqxonalar zonalarida; muhofaza etiladigan tabiiy hududlar zonalarida; sanitariya zonalarida; muhofaza zonalarida; sanitariya-muhofaza zonalarida; foydali qazilmalar joylashgan zonalarida; tabiiy va texnogen xususiyatdagi favqulodda vaziyatlarning ta'siriga uchragan zonalarida; favqulodda ekologik holatlar va ekologik ofat zonalarida; tabiiy-iqlim sharoiti ekstremal zonalarida.

Hududlarning funksional maqsadi va ulardan foydalanish jadalligi hududlardan foydalanishdagi mazkur cheklashlar hisobga olingan holda belgilanadi.

A.Yu.Aleksandrova qurilishi mo'ljallangan aholi punktlari yerlarining huquqiy rejimi aniqlanadigan zonalarini ikkita mezonga ko'ra tasniflaydi: zonalarini ajratish (belgilash) maqsadlari va ushbu maqsadlarga erishish yo'li bo'yicha.

Muallifning fikricha, ajratish (belgilash) maqsadlariga ko'ra zonalar quyidagilarga bo'linadi: 1) tashkiliy-iqtisodiy zonalar – o'rnatilishidan asosiy maqsad yerlarni toifalarga ajratish jarayonida aniqlangan mumkin bo'lgan qurilish turlarini aniqlashdan iborat bo'lgan zonalar; 2) ekologik zonalar – tashkil etilishidan asosiy maqsad atrof-muhitni muhofaza qilish va ekologik xavfsizlikni ta'minlash bo'lgan zonalar.

Zonalarni ajratish maqsadlariga erishish usuliga ko'ra, quyidagi zonalarga bo'linadi: yerdan foydalanuvchilarning huquq va majburiyatlarining to'liq ro'yxatini o'rnatadigan "asosiy" zonalari; yerlar va yer uchastkalarining amaldagi huquqiy rejimiga faqatgina qo'shimcha cheklovlar qo'yadigan "qo'shimcha" zonalari [17].

Ye.S.Bedova mavjud hududiy zonalarning turlarini qonun hujjatlarida funksional maqsadlariga muvofiq quyidagicha tasniflashni taklif etadi: ijtimoiy yo'nalishdagi infratuzilma obyektlarini (turar-joylar zonalari, jamoat va ishbilarmonlik zonalari, muhandislik-transport infratuzilmasi zonalari va boshqalar) joylashtirish uchun mo'ljallangan ijtimoiy zonalari; ishlab chiqarish ehtiyojlarini qondiradigan obyektlarni (ishlab chiqarish zonalari, qishloq xo'jaligidan foydalanish zonalari va boshqalar) joylashtirish maqsadidagi ishlab chiqarish zonalari; maqsadi atrof-muhitni muhofaza qilish bo'lgan ekologik zonalari (rekreatsion zonalari, alohida qo'riqlanadigan hududlar zonalari va boshqalar); maqsadlari aholining maxsus ehtiyojlarini qondirish uchun mo'ljallangan maxsus maqsadli zonalari (maxsus maqsadli zonalari, harbiy obyektlarni joylashtirish zonalari va boshqalar) [18].

Aholi punktlarini rejalashtirish va qurish jarayonida ularning ekologik xavfsizligini ta'minlaydigan shaharsozlikning asosiy chora-tadbirlari aholi punktlari hududlarini funksional zonalashtirish hisoblanadi. Shaharsozlik zonalashtirish, zonalari shaharsozlik foydalanish turlarini va ulardan foydalanishni cheklashni belgilab, aholi punktlarini rivojlantirish uchun shaharsozlik rejalashtirish davrida hududlarni zonalarga ajratishni nazarda tutadi.

S.A.Balashenko esa, aholi punktlari chegaralari doirasida (chekkasida) quyidagi hududiy zonalarni ajratishni taklif qiladi: 1) turar-joy zonalari – turar-joy binolari qurish uchun mo'ljallangan, ularga ijtimoiy-madaniy, madaniy maqsaddagi, maishiy xizmat ko'rsatish obyektlari, avtotransport vositalarining to'xtash joylari, sanoat, kommunal va omborxonalar tashkil etilishi mumkin bo'lgan hududlardir, ular uchun sanitariya muhofaza zonalari belgilash talab etilmaydi, ularning faoliyati atrof-muhitga zararli ta'sir ko'rsatmaydi (shovqin, tebranish, magnit maydonlar, radiatsiya ta'siri, tuproq, havo, suv ifloslanishi va boshqa zararli ta'sirlar); 2) ijtimoiy-ishbilarmonlik zonalari – ishbilarmonlik, moliyaviy va ijtimoiy faoliyat markazlari, ma'muriy va boshqa bino va inshootlar, madaniy, o'quv muassasalari, ilmiy-tadqiqot muassasalari, madaniy obyektlar, savdo tashkilotlari, umumiy ovqatlanish joylari, ni joylashtirish uchun mo'ljallangan hududlar, sog'liqni saqlash, aholiga kommunal xizmatlar ko'rsatish, shuningdek avtoturargohlar; 3) ishlab chiqarish zonalari – sanoat korxonalarini, transport, muhandislik- infratuzilmasi, ushbu korxonalarining ishlashini ta'minlaydigan kommunal va omborxonalar obyektlari, shu jumladan sanoat korxonalarini va ularga xizmat ko'rsatadigan obyektlarning sanitariya-muhofaza zonalari hududlarini joylashtirish uchun mo'ljallangan hududlar; 4) transport, muhandislik infratuzilmasi zonalari – transport, aloqa va muhandislik uskunalari inshootlari va kommunikatsiyalarining joylashishi va ishlashi uchun mo'ljallangan hududlar; 5) dam olish zonalari – aholi dam olish joylarini tashkil qilish uchun mo'ljallangan hududlar, shu jumladan istirohat bog'lari, shahar o'rmonlari, o'rmon bog'lari, plyajlar va boshqa dam olish va turizm obyektlari; 6) qishloq-xo'jalik zonalari – boshqariladigan va boshqa shaharsozlik hujjatlariga muvofiq ushbu hududlardan foydalanish turini o'zgartirish to'g'risida qaror qabul qilinguncha, qishloq xo'jaligini yuritish, mol boqish va pichanlarni o'rish uchun mo'ljallangan ustuvor qishloq xo'jaligi obyektlari hududlari; 7) maxsus maqsadli zonalari – harbiy va boshqa inshootlarni joylashtirishga mo'ljallangan, ularga nisbatan qonun

hujjatlarida maxsus rejim va ulardan foydalanish tartibi belgilangan hududlar va boshqa hududiy zonalar [19].

Shaharsozlik kodeksiga asosan, aholi punktlarining hududlarida 9 ta turdagi hududiy zonalar belgilanishi mumkin: turar joy zonalar; ijtimoiy-amaliy zonalar; ishlab chiqarish zonalar; muhandislik va transportga oid infratuzilmalar zonalar; rekreatsion zonalar; qishloq xo'jaligi maqsadlarida foydalaniladigan zonalar; maxsus maqsadlarga mo'ljallangan zonalar; harbiy obyektlar va rejimli boshqa hududlar zonalar; shahar atrofi zonalar.

Aholi punktlari hududiy zonalarining chegaralari qizil chiziqlarni, tabiiy obyektlarning tabiiy chegaralarini, yer uchastkalarining chegaralari va boshqa chegaralarni inobatga olgan holda belgilanadi.

Har bir hududiy zona uchun shaharsozlik reglamenti bilan belgilangan huquqiy rejim unda joylashgan barcha yer uchastkalari, binolar, inshootlar va boshqa obyektlarga nisbatan bir xil qo'llaniladi.

Chegaralarida shaharsozlik faoliyati alohida tartibga solinishi lozim bo'lgan hududiy zonalarda ayrim binolar, inshootlar va boshqa obyektlarning loyihalashtirilishi va qurilishiga nisbatan qo'shimcha talablar belgilanishi mumkin (Shaharsozlik kodeksining 42-moddasi).

Yuqoridagilar asosida maqsadi va vazifalariga qarab, zonalashtirishni uch turga bo'lish mumkin:

1) "ruxsat etuvchi-cheklovchi" zonalashtirish – uning asosiy maqsadi ajratilgan zona chegarasida joylashgan yer uchastkalari va boshqa obyektlardan foydalanishning mumkin bo'lgan turlarini aniqlash hisoblanadi. Obyektlarning ishlatilishi mumkin bo'lgan turlarini belgilash, ruxsat etilganlar turlar ro'yxatiga kiritilmagan boshqa faoliyat turlarini amalga oshirishni cheklashga olib keladi. Mazkur zonalashtirish turining nomi, tabiiy obyektlar sohasida ruxsat, odatda, ruxsat berilmagan faoliyatni cheklash bilan taqqoslanishini ta'kidlash uchun mo'ljallangan [20]. Shaharsozlik zonalashtirilishi ko'chmas mulkdan foydalanishning ruxsat etilgan turlarini, bunday foydalanish shartlarini aniqlash uchun ishlab chiqilgan. Ushbu zonalashtirish turining maqsadi tabiiy resurslardan oqilona foydalanish, atrof-muhitni muhofaza qilish va inson hayoti uchun qulay shart-sharoitlar yaratish uchun hududni tashkil etishga kompleks yondashishni ta'minlashdan iborat.

2) ekologik zonalashtirish – muhofaza etiladigan tabiiy hududlarning ayrim turlari uchun nazarda tutilgan. Xususan, O'zbekiston Respublikasining 2004-yil 3-dekabrda 710-II-sonli "Muhofaza etiladigan tabiiy hududlar to'g'risida" Qonunida suvni muhofaza qilish zonalar, suv obyektlarining sanitariya muhofazasi zonalar, rekreatsiya zonalar, kurort tabiiy hududlar zonalar, baliq xo'jaligi zonalar, qo'riqlanma zonalar, tabiat bog'lari zonalar, milliy bog'lar hududlaridagi funksional zonalar va boshqalar haqida so'z boradi.

O.M.Ko'z'or milliy va tabiiy bog'lar hududlarini zonalashtirish bu muhofaza qilinadigan tabiiy hududlar to'g'risidagi shakllangan qonunchilik instituti ekanligini ta'kidlaydi [21]. N.V.Kichigin ekologik zonalashtirishni muhofaza qilinadigan tabiiy hududlar va obyektlar [22] rejimining xususiyatidir, deb yozadi.

Ekologik zonalashtirish tegishli hududda tabiatdan foydalanishning maxsus rejimi o'rnatilishi bilan tavsiflanadi. Muhofaza qilinadigan tabiiy hududlar xo'jalik foydalanishdan to'liq yoki qisman olib qo'yilgan yerlar deb belgilaydi. Muhofaza etiladigan tabiiy hududlarni yaratish noyob va tipik tabiiy majmualar va obyektlarni saqlashga, biosferadagi, o'simlik va hayvonot dunyosi obyektlari tabiiy jarayonlarni, ularning genetik fondini va boshqalarni

o'rganishga qaratilgan [23]. Tabiiy hududlarni muhofaza qilish ularni maqsadlariga bog'liq bo'lmagan faoliyatni taqiqlashni anglatadi;

3) “tashkiliy-boshqaruv” zonalashtirish – tabiatdan foydalanish doirasida tashkillashtirish va boshqaruv sohasi muammolarni hal qilish uchun mo'ljallangan. Ushbu zonalashtirish turiga hududiy rejalashtirishda funksional zonalar ajratish va boshqalarni kiritish mumkin. Shunday qilib, hududni funksional zonalashtirish, yerdan foydalanish va qurilish qoidalarida batafsil huquqiy rejimga ega bo'lgan hududning istiqbolli ustuvorligini aniqlash uchun amalga oshiriladi.

Tabiiy resurslarni saqlash va ularni muhofaza qilishni ta'minlash maqsadida xo'jalik yoki boshqa faoliyatni amalga oshirish uchun aniq talablarni belgilash, yer manbalari va boshqa obyektlardan foydalanish uchun qo'shimcha taqiqlar va maxsus shartlar, ayrim hududlarda maxsus zonalar ajratilgan [24].

Bu boradagi jahon amaliyotiga e'tibor qaratilsa, masalan, AQShda o'rnatilishi muayyan tabiiy resursni himoya qiladigan yoki ba'zi sohalarda rivojlanishni rag'batlantirishni ta'minlaydigan, “qoplama zonalar” ajralib turadi. Qoplanadigan zonalashtirish jamoat manfaati – tarixiy ahamiyatga ega obyektlarni saqlash, ichimlik suvini himoya qilish va boshqalar mavjud bo'lganda qo'llaniladi [25].

Zonalashtirish normativ-huquqiy hujjatlar bilan tartibga solinadigan tartib-taomil sifatida hududiy xususiyatga ega, ya'ni zonalar – bu hujjatlarda tasvirlangan va tavsiflangan, kartografik materiallarda ko'rsatilishi kerak bo'lgan, chegaralarga ega bo'lishi kerak bo'lgan – hududning bir qismidir. Tegishli zonalarining chegaralarini tasdiqlash, zonaning chegaralarida joylashgan obyektlardan foydalanadigan (foydalanishni rejalashtirgan), tabiatdan foydalanadigan, tegishli hududda xo'jalik faoliyatining ayrim turlarini amalga oshiruvchi shaxslarning huquqlari va qonuniy manfaatlariga ta'sir qiladi.

Ko'rib chiqilayotgan faoliyat turlariga xos bo'lgan va yuqorida aytib o'tilgan barcha umumiy narsalar L.B. Sheyninning, faqat butun hudud muayyan zonalar [26] bo'linganida hududni zonalashtirilgan deb tushunish kerak degan fikriga qo'shilishimizga imkon bermaydi. Chunki, zonalashtirish ayrim hollarda kichik maydonlarda ham amalga oshirilishi mumkin [27].

Yer uchastkasiga maxsus zona huquqiy rejimining qo'llanilishi, nafaqat obyektning qurishda maxsus qoidalarga majburiy rioya qilishni, balki ba'zi hollarda – yer uchastkasining muomalasini cheklashni, uni qurish uchun berishning mumkin emasligini yoki egasiga uchastkada joylashgan bino, inshoot, obyektning xususiyashtirishni taqiqlashni keltirib chiqaradi.

Umuman olganda, yerlarni zonalashtirish davlat va xususiy manfaatlarini amalga oshirish uchun sharoit yaratadi, yerdan foydalanish barqarorligini kafolatlaydi hamda unga sarmoya qilish uchun sharoit yaratiladi. Jamiyat manfaatlari yer, bino va inshootlardan foydalanishni rejalashtirish imkoniyati bilan ta'minlanadi. Bundan tashqari, yerlardan oqilona foydalanish va himoya qilishni ta'minlash maqsadida hududlarni zonalashtirish amalga oshiriladi, shuning uchun qonunchilikda yer uchastkalaridan foydalanishni cheklaydigan ko'plab turdagi zonalar belgilangan [28].

Shu o'rinda ta'kidlash lozimki, jamoatchilikning ekologik manfaatlarini amalga oshirish va har bir kishining shaharsozlik zonalashtirilishida qulay atrof-muhitga ega bo'lish huquqini ta'minlash vositasi sifatida jamoatchilik eshituvlari samarali huquqiy vositaga aylanishi kerak.

Yerdan foydalanish va qurilish qilishni loyihalashtirilayotgan yoki o'zgartirilayotgan qoidalari to'g'risida to'liq va ishonchli ma'lumotlarga ega bo'lish uchun tegishli davlat organlari aholini o'z vaqtida va to'sqinliksiz foydalanish imkoniyati nuqtai nazaridan jamoatchilik muhokamalari mexanizmini takomillashtirish, ularning mazmun-mohiyati (e'tirozlari, mulohazalari, takliflari) haqida jamoatchilik fikrini ifoda etish va qayd etish imkoniyatini ta'minlash zarur.

Shu nuqtai nazardan Shaharsozlik kodeksi 10-moddasini quyidagi tahrirdagi oltinchi qism bilan to'ldirish maqsadga muvofiq: "Jamoatchilik muhokamalarini o'tkazish uchun yerdan foydalanish va unga qurilishni amalga oshirish loyihalari, shu jumladan ushbu loyihani asoslash uchun zarur tahliliy, iqtisodiy va moliyaviy materiallar ommaviy axborot vositalarida e'lon qilinadi, davlat siri bilan bog'liq materiallar bundan mustasno.

Agar jamoatchilik muhokamasi ishtirokchilari yerdan foydalanish va qurilishni amalga oshirish loyihasi bo'yicha e'tirozlar, mulohazalar, takliflarni bildirsalar, loyiha bo'yicha kelishmovchiliklar bayonnomasi tuziladi hamda kelishuv taomillari o'tkaziladi.

Jamoatchilik muhokamasi natijalari to'g'risidagi xulosada kelishmovchiliklar bayonnomasiga binoan ularni qabul qilish yoki rad etish asoslari ko'rsatilgan ommaviy muhokamaning ishtirokchilari tomonidan bildirilgan e'tirozlar, mulohazalar, takliflar ko'rsatiladi".

Xulosa qilib aytganda, yerlarni zonalashtirish hududlarning barqaror rivojlanishiga, fuqarolarning sog'lig'ini, jamiyat va davlatning madaniy qadriyatlarini himoya qilishga, ekologik xavfsizlikka va jamiyatning iqtisodiy farovonligiga erishishga xizmat qiladi.

Adabiyotlar/Литература/References:

1. Ekologiya. Yuridicheskiy ensiklopedicheskiy slovar / Pod red. S.A. Bogolyubova. – M., 2001. – S. 134.
2. Krassov O.I. Kommentariy k Zemelnomu kodeksu Rossiyskoy Federatsii. 2-ye izd. – M., 2010. – S. 87.
3. Melnikov N.N. Teoreticheskie osnovy otneseniya zemel k kategoriyam i zonirovaniya territoriy v Rossiyskoy Federatsii // Hozyaystvo i pravo. – Moskva, 2013. – № 3. – S. 83.
4. Kommentariy k Vodnomu kodeksu Rossiyskoy Federatsii / Pod red. O.L. Dubovik. – M.: Eksmo, 2012. – S. 79.
5. Bogdanov N.A. Ekologicheskoe zonirovaniye: nauchno-metodicheskie priemy (Astraxanskaya oblast). – M., 2005.
6. Kommentariy k Vodnomu kodeksu Rossiyskoy Federatsii / Pod red. O.L. Dubovik. – M.: Eksmo, 2012. – S. 81.
7. Kolesova O.N. Pravovoy rejim vodooxranoy zony // Jurnal rossiyskogo prava. – 2012. – №4. – S. 50-57.
8. Borisov A.A. Znachenie zonirovaniya territoriy pri opredelenii pravovogo rejima zemel: Diss. ... kand. yurid. nauk. – M., 2014. – S. 50.
9. Borisov A.A. Zonirovaniye territoriy kak element realizatsii konsepsii ustoychivogo razvitiya // Gosudarstvo v menyayushchemsya mire: materialy VI Mejdunarodnoy shkoly-praktikuma molodykh uchenykh-yuristov (Moskva, 26-28 maya 2011) / Otv. red. V.I. Lafitskiy. – M., 2012. – S 726-727.
10. Pogorelaya O.N. O metodax i principax ekologicheskogo zonirovaniya gorodskix territoriy // Vestnik Baltiyskogo federalnogo universiteta im. I. Kanta. – 2012. – № 1. – S. 58; Anisimov A.P. Novyy Gradostroitelnyy kodeks Rossiyskoy Federatsii v kontekste zemelnoy reformy // Pravo i ekonomika. – 2005. – № 3. – S. 3-8.

11. Nauchno-prakticheskiy kommentariy k Federalnomu zakonu «Ob ohrane okrujayushchey sredy» (postateynyy) / Pod red. A.P. Anisimova. – M., 2010.
12. Saveleva Ye.A. Pravovoe regulirovanie ekologicheskogo zonirovaniya v Rossiyskoy Federatsii // Rossiyskaya yustitsiya. – Moskva, 2014. – №2. – S. 12-13. Boltanova E. Legal issues of land zoning in Russia // REBA News. – 2013. – Vol. 10. – № 5. – P. 10.
13. Anisimov A. Zonirovanie territoriy gorodskix i selskix poseleniy: vidy i pravovoe znachenie // Pravo i ekonomika. – 2004. – № 6. – S. 58-64; Anisimov A.P. Teoreticheskie osnovy pravovogo rejima zemel poseleniy v Rossiyskoy Federatsii: Diss. ... doktor. yurid. nauk. – Saratov, 2004. – S. 261.
14. Shatrova O.V. Pravovoe regulirovanie privatizatsii zemelnykh uchastkov v poseleniyax: Avtoref. diss. ... kand. yurid. nauk. – M., 2006. – S.9.
15. Lisina N.L. Pravovoy rejim zemel poseleniy: Avtoref. diss. ... kand. yurid. nauk. – M., 2003.
16. Aleksandrova A.Yu. Pravovoe regulirovanie ispolzovaniya zemel poseleniy dlya zastroyki v Rossii: Avtoref. diss. ... kand. yurid. nauk. – M., 2008. – S. 5-6.
17. Bedova Ye.S. Pravovoy rejim zemel naselennykh punktov: Avtoref. diss. ... kand. yurid. nauk. – M., 2012. – S.8-9.
18. Ekologicheskoe pravo: ucheb. posobie / S.A. Balashenko [i dr.]; pod red. T.I. Makarovoy, V.E. Lizgaro. – Minsk: BGU, 2008. – S.337-338.
19. Volkov G.A. Printsipy zemelnogo prava Rossii. M.: Gorodes, 2005. S. 90 – 110; Vasileva M.I. O metodax, sredstvax i sposobax pravovogo regulirovaniya ekologicheskix otnosheniy // Ekologicheskoe pravo. 2009. – № 2/3. – S. 56-67.;
20. Cherednikov A.V. Gradostroitelnoe zonirovanie kak sredstvo obespecheniya publicnykh ekologicheskix i chastnykh interesov: diss. ... kand. yurid. nauk. – M., 2012. – S. 57.
21. Kozyr O.M. Ekologicheskoe zonirovanie territoriy // Ekologicheskoe pravo Rossii: Sbornik materialov nauchno-prakt. konf. Yubileynyy vyppusk / Pod red. A.K. Golichenkova. – M.: TISSO, 2004. T. 1. – S. 471.
22. Bogolyubov S.A., Kichigin N.V. Zakonodatelnoe regulirovanie deyatelnosti federalnykh organov ispolnitelnoy vlasti po obespecheniyu ekologicheskoy bezopasnosti. – M., 2007. – S. 130.
23. Borisov A.A. Znachenie zonirovaniya territoriy pri opredelenii pravovogo rejima zemel: Diss. ... kand. yurid. nauk. – M., 2014. – S. 50-65.
24. Boltanova Ye.S. Zonirovanie zemel i ix zastroyka: problemy pravoprimeneniya // Vestnik Omskogo Universiteta. – Moskva, 2012. – №3(32). – S. 190-193.
25. Garvin Elizabeth A. Making Use of Overlay Zones // Planning Commissioners Journal. 2001. № 43 (Summer). R. 16 – 18; Joel Russell. Overlay Zoning to Protect Surface Waters // Planning Commissioners Journal. 2004. № 54 (Spring). R. 1 – 4; C. Majors, J. Rufo Hill, C. Stewart, J.D. Tovey. Land Use Planning. Land Use Tool. Analysis. Assignment. February 2007 (URL: http://courses.washington.edu/udp501/501%20papers/LUP_PUD_OZ7_CSedits-1.doc)
26. Sheynin L.B. Zemelnoe pravo Rossii: uchebnoe posobie (Rossiyskoe yuridicheskoe obrazovanie). – M.: Eksmo, 2007. – S. 149.
27. Zolotova O.A. Pravovoy rejim zemel ohrannykh zon: dis. ... kand. yurid. nauk. – M., 2013. – S. 66-85
28. Boltanova Ye.S. Ekologo-pravovye osnovy regulirovaniya zastroyki zemel zdaniyami i sooruzheniyami v Rossii: Diss. ... dokt. yurid. nauk. – Tomsk: NITGU, 2014.

SCIENCEPROBLEMS.UZ

IJTIMOYIY-GUMANITAR FANLARNING DOLZARB MUAMMOLARI

№ 2 (5) – 2025

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

“Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari” elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat ro‘yxatiga olingan.

Muassis: “SCIENCEPROBLEMS TEAM”
mas’uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog‘och ko‘chasi, 70/10-uy. Elektron manzil:

scienceproblems.uz@gmail.com

Bog‘lanish uchun telefon:

(99) 602-09-84 (telegram).